

Наталія ГАВАДЗИН

к.е.н., доцент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Христина ЕРСТЕНЮК

слухач магістратури

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ МАГІСТРАЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ ГАЗУ

Для функціонування всіх галузей економіки України і добробуту населення паливно-енергетичний комплекс є визначальним. Від його стану справ залежить розвиток всього суспільства. Справа майбутньої енергетичної безпеки України супроводжуються низкою подій, що свідчать про доцільність реструктуризації газотранспортної системи, загалом, та підприємств магістрального транспорту зокрема. Актуальність питання посилюється Постановою КМУ від 01.07.2016 року № 496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу» [1]. Важливим для ПАТ «Укртрансгаз» є підписаний у вересні 2016 року меморандумом зі створення газотранспортного коридору, який буде працювати в двох напрямках між оператором газотранспортної системи України та операторами газотранспортної системи Румунії, Греції та Болгарії. Реалізація проекту забезпечить отримання доступу в південному напрямку, що стане певною підмогою в контексті відносин з Газпромом. Водночас, прослідковується хронічне недотримання Росією умов транзитного контракту про гарантоване щорічне прокачування вітчизняною газотранспортною системою блакитного палива та маніпулятивні дії щодо її дискредитації. Це говорить про ймовірне зниження вартості газотранспортної системи в разі повного припинення транзиту по ній російського газу. Перспектива і логіка створення міжнародного консорціуму з управління української газотранспортної системи з західними компаніями для гарантування її завантаження дозволить зберегти, можливо збільшити чи добитись нових потоків. Відтак, дана тема має суттєве значення для розвитку, оскільки існує ряд дискусійних питань стосовно необхідності реструктуризації підприємств магістрального транспорту газу.

Метою написання наукової роботи є визначення напрямків реструктуризації підприємств магістрального транспорту газу. Досягнення мети зумовило необхідність постановки наступних завдань: з'ясувати сутність поняття реструктуризація підприємств та обґрунтувати можливі напрями реструктуризації підприємств магістрального транспорту газу.

Відповідно до чинного Положення «Про порядок реструктуризації підприємств» [2] реструктуризація підприємства – це здійснення комплексу організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості об'єкта приватизації, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва.

У Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [3] визначено даний процес більш ґрунтовно. Під реструктуризацією підприємства розуміється здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.

У Методиці розробки планів реструктуризації державних підприємств та організацій сказано, що реструктуризація підприємства – це здійснення, організаційно-економічних,

правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, здатність привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягу випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва [4].

Залежно від того, які заходи доцільно проводити, відповідно до наведених вище джерел інформації, реструктуризація може бути: організаційно-господарська, організаційно-економічна, фінансово-економічна, правова, технічна.

Визначено, що реструктуризація підприємства магістрального транспорту газу – процес, що характеризується здійсненням комплексу організаційних, господарських, правових, економічних, технічних, технологічних та інших заходів для забезпечення ефективного використання потенціалу газотранспортних підприємств та підвищення ефективності їх функціонування. Зрозумілим є факт, що комплексна реалізація заходів сприятиме отриманню синергічного ефекту.

Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [3], іншими нормативно-правовими документами передбачено використання реструктуризації як ефективного засобу відновлення платоспроможності підприємства. Реструктуризація підприємства процес, що здійснюється з дотриманням вимог нормативно-правових актів, які є чинними на момент її проведення.

Застосування організаційних методів управління здебільшого забезпечує достатньо ефективне господарювання. До суттєвих організаційних змін у рамках стратегічних заходів належать перетворення виробничих елементів: введення нових підрозділів і ланок, ліквідація малоефективних структурних одиниць, виділення окремих виробництв у самостійні підприємства, проведення злиття підрозділів, поглинання інших підприємств. Тому, реструктуризація підприємств магістрального транспорту газу може бути проведена у наступних напрямках:

1. уніфікація організаційно-виробничої структури шляхом створення окремих підприємств;
2. санація підприємств магістрального транспорту газу;

Уніфікація організаційно-виробничої структури шляхом створення окремих підприємств. Спостерігається нерівномірність розподілу виробничих потужностей щодо підземного зберігання газу. Найбільша частка активного об'єму підземних сховищ газу припадає на УМГ «Львівтрансгаз» – 81%, тоді як в інших УМГ вона коливається в межах 3 – 11%.

Західний комплекс створений у Прикарпатському регіоні і включає 5 підземних газосховищ: Більче-Волицько-Угерське, Угерське, Опарське, Дашавське і Богородчанське. На сучасному етапі діяльність із зберігання газу є збитковою, тарифи на зберігання не забезпечують рентабельності основної діяльності. Собівартість зберігання природного газу УМГ «Прикарпаттрансгаз» у 2015 році становила 190,98 грн./1000 м³, УМГ «Львівтрансгаз» 250,02 грн./1000м³. Тому, слід здійснити реструктуризацію підприємства, уніфікацію організаційно-виробничої структури шляхом створення окремих підприємств ПАТ «Магістральні газопроводи України» і ПАТ «Підземні газосховища України». У зв'язку із великою часткою об'єму підземних газосховищ газу у Прикарпатському регіоні доцільно створити окрему філію ПАТ «Підземні газосховища України», до складу якої будуть входити чотири підземних газосховищ УМГ «Львівтрансгаз»: Більче-Волицько-Угерське, Угерське, Опарське, Дашавське і Богородчанське підземне газосховище УМГ «Прикарпаттрансгаз».

Перші кроки для здійснення відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу були вже здійснені на законодавчому рівні, які передбачені статтею 23 Закону України «Про ринок природного газу» [5] та Постановою КМУ №496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу» [1]. На базі якого буде створено ПАТ «Підземні газосховища України», 100 відсотків акцій якого перебувають у державній власності. При цьому предметом діяльності зазначеного товариства буде управління підземними сховищами

природного газу, що не підлягають приватизації та обліковуються на балансі ПАТ «Укртрансгаз».

Отже, щодо зберігання природного газу 1000 м³, то на сучасному етапі, цей вид діяльності підприємств магістрального транспорту є збитковим, внаслідок не розроблених нових тарифів зберігання. Це веде підприємства магістрального транспорту газу до субсидіювання підземних сховищ газу тому, розмежування транспортування і зберігання газу та створення в Західному регіоні філії ПАТ «Підземні газосховища України» є раціональним. У результаті чого, буде отримано економію фонду заробітної плати, оптимальне планування повноважень апарату УМГ та нижчу собівартість транспортування газу.

Санація підприємств магістрального транспорту газу. Реструктуризація може бути спричинена тим, що потрібно вивести підприємство з кризи, і супроводжується санацією – тобто комплексом заходів фінансово-економічного характеру, які передбачають покриття поточних збитків, усунення причин їх виникнення, збереження ліквідності й платоспроможності. Сформовані при цьому ресурси використовуються для успішного проведення санації або реструктуризації. Говорячи про фінансову реструктуризацію підприємств магістрального транспорту газу, слід згадати, що фінансовий результат від операційної діяльності УМГ «Прикарпаттрансгаз» це збиток у розмірі 4,71 млрд. грн., УМГ «Львівтрансгаз» -4, 04 млрд. грн.

Газотранспортним підприємствам варто розраховувати на державну підтримку, при умові адаптації підприємств до економічної ситуації в країні та ефективного використання наданих коштів для збільшення використання технічного потенціалу.

Слід урахувати тісний зв'язок між різними рівнями, формами й методами реструктуризації, які є складовими процесу перетворень у процесі функціонування підприємства. Зрозуміло, що схема реструктуризації кожного підприємства носить індивідуальний характер та вимагає урахування його галузевих та виробничо-технологічних особливостей.

Реструктуризацію газотранспортного підприємства можна розглядати як процедуру реформування, що забезпечить підвищення ефективності його діяльності, за рахунок впровадження наступних напрямів: уніфікація організаційно-виробничої структури шляхом створення окремих підприємств; санація підприємств магістрального транспорту газу.

Література

1. Постанова КМУ №496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249240258>

2. Положення про порядок реструктуризації підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-02>

3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

4. Методика розробки планів реструктуризації державних підприємств та організацій [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/spart81/inx81936.htm>

5. Законом України «Про ринок природного газу» від 09.04.2015 р. №329-VIII (редакція від 01.11.2016 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/329-19>